

ฐานข้อมูลภูมิปัญญาท้องถิ่น

กองการศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม
องค์การบริหารส่วนตำบลระเว อำเภอพิบูลมังสาหาร จังหวัดอุบลราชธานี

คำนำ

ฐานข้อมูลภูมิปัญญาท้องถิ่น กองการศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม องค์การบริหารส่วนตำบลละเว เล่มนี้จัดทำขึ้นเพื่อรวบรวมข้อมูลด้านภูมิปัญญาท้องถิ่นเป็นแหล่งข้อมูลในการศึกษาหาความรู้ อนุรักษ์และส่งเสริมความภาคภูมิใจในความเป็นไทยและวิถีชีวิตที่ดีงามในเขตพื้นที่ตำบลละเว

กองการศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม องค์การบริหารส่วนตำบลละเว ในฐานะหน่วยงานที่มีหน้าที่ส่งเสริมสนับสนุนให้มีการศึกษา วิจัยวัฒนธรรมในท้องถิ่นอย่างลึกซึ้งและกว้างขวาง ส่งเสริมสนับสนุนให้มีการพัฒนาการทางวัฒนธรรมท้องถิ่น รวมถึงให้มีการใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นเพื่อแก้ปัญหาและพัฒนาคุณภาพชีวิตของคนในท้องถิ่นอย่างกว้างขวาง ได้ตระหนักและเล็งเห็นความสำคัญของภูมิปัญญาท้องถิ่น จึงได้รวบรวมข้อมูลและจัดพิมพ์ฐานข้อมูลภูมิปัญญาท้องถิ่น เพื่อให้หน่วยงานหรือผู้ที่สนใจทั่วไปได้ใช้เป็นแนวทางในการปฏิบัติและพัฒนาต่อไป

กองการศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม องค์การบริหารส่วนตำบลละเว หวังเป็นอย่างยิ่งว่าฐานข้อมูลภูมิปัญญาท้องถิ่นเล่มนี้จะเป็นประโยชน์สำหรับหน่วยงานหรือผู้ที่สนใจได้ดำเนินการปรับปรุง แก้ไข เพิ่มเติมข้อมูลในส่วนที่เกี่ยวข้องให้ประสบผลสำเร็จต่อไป

กองการศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม
องค์การบริหารส่วนตำบลละเว อำเภอพิบูลมังสาหาร จังหวัดอุบลราชธานี

สารบัญ

เรื่อง	หน้า
➤ ๑. ด้านเกษตรกรรม	
- โคก หนอง นา	๔
➤ ๒. ด้านหัตถกรรม	
- การทำเครื่องจักสาน	๕
- การทอผ้ากบับ	๖
- การทำไม้กวาดดอกหญ้า	๗
➤ ๓. ด้านอุตสาหกรรม	
- โรงกลึงไม้ตีกลอง	๘
➤ ๔. ด้านการแพทย์ไทย	
- การนวดลูกประคบสมุนไพร	๙
➤ ๕. ด้านศิลปกรรม	
- ดนตรีไทย (การสืขอ)	๑๐
➤ ๖. ด้านอื่นๆ	
- พิธีกรรม (บายศรีสู่ขวัญ)	๑๑

ภาคผนวก

- แบบฟอร์มการสำรวจข้อมูล
- ภาพการลงพื้นที่สำรวจข้อมูล

ข้อมูลภูมิปัญญาท้องถิ่น

ผู้รู้/ปราชญ์ชาวบ้าน

นางอุดม ชอบเสียง อายุ ๕๓ ปี
บ้านเลขที่ ๒๑๕ บ้านดอนหวาย หมู่ที่ ๕
อำเภอพิบูลมังสาหาร จังหวัดอุบลราชธานี

ประเภทภูมิปัญญาท้องถิ่น

โคก หนอง นา

ความเป็นมา

นางอุดม ชอบเสียง อายุ ๕๓ ปี ชาวบ้านตำบลละเว อาศัยอยู่บ้านเลขที่ ๒๑๕ หมู่ที่ ๕ มีความสนใจเกี่ยวกับการทำเกษตรกรรมแบบผสมผสาน จึงศึกษาหาความรู้เกี่ยวกับการทำเกษตรกรรมแบบวิธีต่างๆ จนในที่สุดได้ตัดสินใจใช้พื้นที่นาที่มีอยู่ทำเป็น โคก หนอง นา ตามหลักทฤษฎีใหม่ประยุกต์เข้ากับภูมิปัญญาพื้นบ้านที่มีอยู่ให้สอดคล้องกับธรรมชาติในพื้นที่ เป็นการให้ธรรมชาติจัดการตัวมันเอง โดยมีมนุษย์เป็นส่วนส่งเสริมให้มันสำเร็จเร็วขึ้นอย่างเป็นระบบ ปัจจุบัน โคก หนอง นา สามารถสร้างรายได้จากการเก็บเกี่ยวผลผลิตในทุกๆวันที่เหลือจากการนำมาบริโภคในครอบครัวทำให้มีรายได้อีกทาง มีหน่วยงานทั้งรัฐและเอกชนเข้ามาศึกษาดูงานและจัดอบรมในโคก หนอง นา ทำให้เป็นที่รู้จักมากขึ้น ปัจจุบันกำลังพัฒนาให้เป็นแหล่งเรียนรู้เกี่ยวกับการเกษตรแบบทฤษฎีใหม่แก่ผู้สนใจต่อไป

รูปภาพ

ข้อมูลภูมิปัญญาท้องถิ่น

ผู้รู้/ปราชญ์ชาวบ้าน
นายสุนทลี แก้วแสง อายุ ๘๒ ปี
บ้านเลขที่ ๑๕๕ บ้านนาจาน หมู่ที่ ๑๐
อำเภอพิบูลมังสาหาร จังหวัดอุบลราชธานี

วัสดุ/อุปกรณ์

- ๑. มีดพร้า ๒. เชือก ๓. กรรไกร
- ๔. ไม้ไผ่ ๕. เลื่อยคั้นธน ๖. ค้อน

ประเภทภูมิปัญญาท้องถิ่น

การทำเครื่องจักสาน

ความเป็นมา

นายสุนทลี แก้วแสง อายุ ๘๒ ปี ชาวบ้านตำบลระเว อาศัยอยู่บ้านเลขที่ ๑๕๕ หมู่ที่ ๑๐ มีความสนใจในงานจักสาน จึงได้สืบทอดงานจักสานจากผู้เป็นบิดา เพื่อยึดเป็นอาชีพเสริมที่ว่างจากการทำนา ทำไร่ จนปัจจุบันมีความรู้และสามารถนำไปถ่ายทอดเป็นความรู้ให้กับผู้อื่นได้ ปัจจุบันได้ยึดเอาการจักสานมาเป็นอาชีพหลัก เนื่องจากอายุมากแล้วไม่สามารถออกไปทำไร่ ทำนา เหมือนแต่ก่อน พัฒนาเรียนรู้การจักสานหลายอย่าง เช่น การสานส้มไก่ การสานกระดิ่ง กระติบข้าว อีโห่งใช้ร่อนปลา กระชังใส่ปลา ซึ่งอุปกรณ์บางอย่างเราก็ไม่รู้จัก จึงจำเป็นอย่างมากที่เราควรจะศึกษาขั้นตอนในการทำอุปกรณ์พื้นบ้านต่างๆ เพื่อจะได้สืบสานให้คงอยู่ต่อไป

สรุป คุณประโยชน์ของภูมิปัญญาพื้นบ้านจากไม้ไผ่

ประโยชน์

- ๑. ส้มไก่ สานได้ง่าย มีราคาถูกและใช้ประโยชน์ได้ดี
- ๒. การสานกระติบข้าว จักสานกระติบข้าวไว้เป็นภาชนะบรรจุข้าวเหนียวหนึ่งที่รับประทานอยู่ทุกวัน
- ๓. การสานไซ เป็นเครื่องมือดักสัตว์น้ำ ไซมีหลายลักษณะ เช่น ไซปากแตร ไซท่อ ใช้ในการดักสัตว์ทุกประเภทในบริเวณน้ำไหล ไซลอย ไม้ไผ่เป็น ใช้ดักปลาในน้ำ นิ่ง
- ๔. การสานข้องใส่ปลา ใช้ใส่ปลา กุ้ง หอย ทุกชนิด ใช้ในเวลาที่ออกมาปลา โดยผูกข้องไว้ที่เอว ปลาจะนอนตามความยาวของตัวข้อง จะทำให้ปลามีชีวิตอยู่ได้นาน

ข้อมูลภูมิปัญญาท้องถิ่น

ผู้รู้/ปราชญ์ชาวบ้าน

นางบัวสี สุดดี อายุ ๕๔ ปี
บ้านเลขที่ ๑๐๘ บ้านนาจาน หมู่ที่ ๑๐
อำเภอพิบูลมังสาหาร จังหวัดอุบลราชธานี

ประเภทภูมิปัญญาท้องถิ่น

การทอผ้ากบับ

ความเป็นมา

นายบัวสี สุดดี อายุ ๕๔ ปี ชาวบ้านตำบลละเว อาศัยอยู่บ้านเลขที่ ๑๐๘ หมู่ที่ ๑๐ มีความสนใจในงานทอผ้า จึงได้สืบทอดงานทอผ้ากบับ ซึ่งเป็นผ้าลายประจำจังหวัดอุบลราชธานีจากผู้เป็นมารดา เพื่อยึดเป็นอาชีพเสริมที่ว่างจากการทำนา ทำไร่ จนมีความรู้และสามารถนำไปถ่ายทอดเป็นความรู้ให้กับผู้อื่นได้ ปัจจุบันได้ยึดเอาการทอผ้ากบับมาเป็นอาชีพในการสร้างรายได้ให้กับครอบครัว การทอผ้าในปัจจุบันไม่ค่อยเป็นที่สนใจกับเด็กและเยาวชนนัก จึงจำเป็นต้องอย่างมากที่เราควรจะศึกษาขั้นตอน เพื่อจะได้สืบสานให้รุ่นลูกรุ่นหลานต่อไป

อุปกรณ์ในการทอผ้า

๑. กง เป็นเครื่องมือสำหรับใส่ไหมที่เป็นปอย (โน) แล้วนำไปกรอใส่ใน
๒. อัก ใช้คู่กับกงจะรับเส้นไหมจากกงมาใส่ไว้ใน
๓. หลา, โน หรือเครื่องกรอหลอด
๔. หลอดกรอไหม ใช้สำหรับใส่เส้นไหม
๕. ฮ้าง (ที่เสียบหลอด) เป็นที่เก็บหลอดกรอไหม
๖. ก้านสวย (กระสวย) ใช้คู่กับหลอด
๗. กี่ทอผ้า หรือกี่กระตุก เป็นเครื่องมือที่ใช้สำหรับทอผ้าให้เป็นผืนสำเร็จออกมา
๘. ฟืม (ฟันทวี) เป็นเครื่องมือที่ใช้สำหรับแยกเส้นไหมยื่นให้ออกจากกัน
๙. ตะกอ ทำจากเส้นด้ายป่าน ที่มีความแข็งแรง เหนียวแน่น ทำหน้าที่ยกเส้นไหมให้ขึ้นลง
๑๐. กรรไกร ใช้สำหรับตัดตกแต่งผ้าไหม
๑๑. ผัง ใช้สำหรับตั้งริมผ้าให้เสมอกัน มีลักษณะเป็นไม้ยาว เท่ากับความกว้างของผ้า

ข้อมูลภูมิปัญญาท้องถิ่น

ผู้รู้/ปราชญ์ชาวบ้าน

นายบัวลอน นางจาน อายุ ๕๔ ปี
บ้านเลขที่ ๑๖๐ บ้านดอนกลาง หมู่ที่ ๙
อำเภอพิบูลมังสาหาร จังหวัดอุบลราชธานี

ประเภทภูมิปัญญาท้องถิ่น

การทำไม้กวาดดอกหญ้า

ความเป็นมา

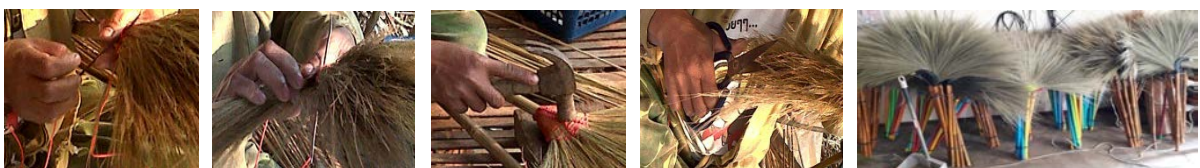
นายบัวลอน นางจาน อายุ ๗๘ ปี ชาวบ้านตำบลละเว อาศัยอยู่บ้านเลขที่ ๑๖๐ หมู่ที่ ๙ มีความสนใจในงานจักสาน จึงได้สืบทอดงานจักสานจากผู้เป็นบิดา เพื่อยึดเป็นอาชีพเสริมที่ว่างจากการทำนา ทำไร่ จนมีความรู้และสามารถนำไปถ่ายทอดเป็นความรู้ให้กับผู้อื่นได้ ปัจจุบันได้ยึดเอาการจักสานมาเป็นอาชีพหลัก เนื่องจากอายุมากแล้วไม่สามารถออกไปทำไร่ ทำนาเหมือนแต่ก่อน จึงเริ่มพัฒนาเรียนรู้การจักสานในการทำไม้กวาดดอกหญ้าเพื่อขายในชุมชนและส่งขายตามท้องตลาด เพื่อหารายได้

อุปกรณ์การทำไม้กวาดดอกหญ้า

๑. เข็มเย็บกระสอบ
๒. เชือกฟาง
๓. ไม้ไผ่ ความยาวประมาณ ๘๐ ซม.
๔. ดอกหญ้า
๕. ตะปูขนาด ๑ นิ้ว จำนวน ๒ ตัว ขั้นตอนการทำไม้

วิธีทำไม้กวาดดอกหญ้า

๑. นำดอกหญ้ามาทำความสะอาดและตากแดด ให้แห้งคัดเลือกเฉพาะดอกหญ้าที่มีคุณภาพ ดี
๒. นำดอกหญ้าปริมาณ ๑ กำมือ มัดให้เป็นวงกลม
๓. นำเข็มเย็บกระสอบ ซึ่งร้อยเชือกฟางไว้แล้ว แทะงเข้าตรงกลางมัดดอกหญ้า แล้วถักขึ้นลงแบบทางปลา ให้ได้ ๓ ชั้น พร้อมจัดดอกหญ้าให้มีลักษณะแบน
๔. ตัดโคนดอกหญ้าให้เสมอกัน
๕. นำด้ามไม้ไผ่เจาะรูที่หัวไว้สำหรับห้อยเชือกและเจาะรูตรงปลายนำมาขัดด้วยก้อนจากนั้นเสียบเข้าตรงกลางมัดดอกหญ้า
๖. นำเชือกฟางมัดดอกหญ้าไว้ด้วยกัน โดยนำเชือกฟางมาสอดตรงรูที่เจาะ เพื่อป้องกันไม่ให้ดอกหญ้าออกจากกัน
๗. ตอกตะปูที่เตรียมไว้ เพื่อให้ดอกหญ้าติดกับด้ามไม้ไผ่ และมีความแข็งแรงขึ้น ใช้งาน

ภูมิปัญญาท้องถิ่น

ข้อมูลภูมิปัญญาท้องถิ่น

ประเภทภูมิปัญญาท้องถิ่น

โรงกลึงไม้ตีกลอง

ความเป็นมา

นายพิชิต ภูชาดิก อายุ ๖๒ ปี ชาวบ้านตำบลระเว อาศัยอยู่บ้านเลขที่ ๙๙ หมู่ที่ ๙ ได้สืบทอดโรงกลึงไม้ตีกลองจากครอบครัว เพื่อยึดเป็นอาชีพสร้างรายได้ให้กับครอบครัว และด้วยตนเป็นผู้ที่สนใจในเรื่องการทำกลองอยู่แล้ว จึงมีความสนใจที่จะศึกษาหาความรู้เพิ่มเติม เพื่อนำไปพัฒนาต่อยอดและสามารถนำไปถ่ายทอดเป็นความรู้ให้กับผู้อื่นได้

การกลึงไม้

การกลึงไม้ เป็นฝีมือของการใช้ไม้กลึงด้วยเครื่องมือมือถือที่จะตัดรูปทรงที่เป็นสมมาตรรอบแกนของการหมุน ผู้ปฏิบัติงานเรียกว่าช่างกลึง เครื่องกลึงไม้ทำงานร่วมกับการปฏิบัติแบบลูกสูบหรือแบบต่อเนื่อง เครื่องกลึงแบบลูกสูบใช้พลังงานจากคันทันหรือสปริงหมุนไม้ก่อนในทิศทางเดียวจากนั้นหมุนอีกด้านหนึ่ง ตัดหมุนเพียงด้านใดด้านหนึ่งของการหมุนเช่นเดียวกับเครื่องกลึงเสา เครื่องกลึงแบบลูกสูบอาจขับเคลื่อนด้วยธนูเช่นเดียวกับกลไกสปริง

ผู้รู้/ปราชญ์ชาวบ้าน

นายพิชิต ภูชาดิก อายุ ๖๒ ปี
บ้านเลขที่ ๙๙ บ้านนาแก หมู่ที่ ๑
อำเภอพิบูลมังสาหาร จังหวัดอุบลราชธานี

ข้อมูลภูมิปัญญาท้องถิ่น

ประเภทภูมิปัญญาท้องถิ่น การนวดลูกประคบสมุนไพร

ความเป็นมา

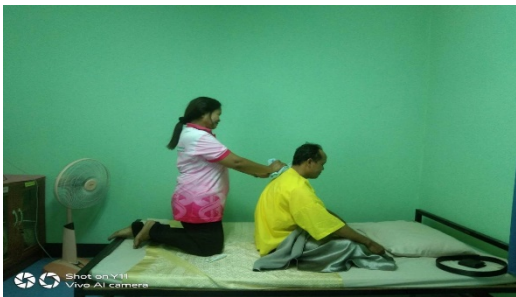
นางสมจิตร์ คุ่มทรัพย์ อายุ ๔๙ ปี ชาวบ้านตำบลละเว อาศัยอยู่บ้านเลขที่ ๔๑ หมู่ที่ ๒ เป็นผู้ที่มีความรู้ความสามารถด้านการแพทย์ไทย โดยเฉพาะเกี่ยวกับการนวดลูกประคบสมุนไพรและสนใจศึกษาหาความรู้เกี่ยวกับการแพทย์ไทยอยู่เสมอ จะเห็นได้จากการเข้ารับการฝึกอบรมเรื่องการแพทย์ไทยจนมีความรู้สามารถถ่ายทอดแก่ผู้อื่นได้

ผู้รู้/ปราชญ์ชาวบ้าน

นางสมจิตร์ คุ่มทรัพย์ อายุ ๔๙ ปี บ้านเลขที่ ๔๑ บ้านระเวใต้ หมู่ที่ ๒ อำเภอพิบูลย์รักษ์ จังหวัดอุดรธาธานี

ขั้นตอนในการประคบ

๑. จัดทำนอนอาจนอนหงาย นอนคว่ำ หรือนอนตะแคง ขึ้นกับตำแหน่งที่จะทำการประคบ
๒. เมื่อลูกประคบที่อังไอน้ำร้อนดีแล้ว ผู้ประคบใช้มือจับลูกประคบให้เต็มอุ้งมือ ยกขึ้นจากปากหม้อ (แล้วเอาลูกประคบอีกลูกวางบนปากหม้อแทน) ลองใช้ลูกประคบแตะบริเวณท้องแขนของตนเอง ถ้าลูกประคบยังร้อนมาก ให้ใช้ฝ่ามืออีกข้างแตะลูกประคบแล้วใช้ฝ่ามือไปนวดบริเวณที่ต้องการประคบ เป็นการถ่ายเทความร้อนซึ่งผู้ป่วยจะรู้สึกร้อนเกินไป ให้ทำหลายๆ ครั้ง จนลูกประคบคลายความร้อนลงไปบ้างแล้ว จึงสามารถเอาลูกประคบลงไปประคบโดยตรงได้
๓. การประคบด้วยลูกประคบโดยตรงในตอนแรก ต้องทำด้วยความรวดเร็ว ไม่วางลูกประคบไว้บนผิวหนังผู้ป่วยนานๆ ในขณะที่ประคบ ควรทำการนวดสลับกับการประคบ โดยเฉพาะในตำแหน่งที่มีอาการปวดเมื่อยมาก จะใช้เวลาประมาณ ๑๕-๒๐ นาที ต่อการประคบ ๑ ครั้ง

วิธีเตรียมลูกประคบ

๑. หั่นหัวพล ขมิ้นอ้อย ขมิ้นชัน ต้นตะไคร้ และเถาเอ็นอ่อน แล้วตำพอหยาบ
๒. ปอกผิวมะกรูดออกหั่น แล้วตำพอหยาบ
๓. นำส่วนผสม มาตำรวมกับใบมะขาม และใบส้มป่อย
๔. ใส่การบูรและพิมเสนลงไป ผสมให้เข้ากัน ตำต่อไปให้แหลก แต่อย่าถึงกับละเอียด เพราะลูกประคบจะแฉะ
๕. แบ่งตัวยาที่ตำได้เป็น ๒ ส่วนเท่าๆ กัน ใช้ผ้าขาวบางห่อ รัดด้วยเชือกให้แน่น จะได้ลูกประคบ ๒ ลูก

ข้อมูลภูมิปัญญาท้องถิ่น

ผู้รู้/ปราชญ์ชาวบ้าน
นายดำรง บุญเนตร อายุ ๗๖ ปี
บ้านเลขที่ ๑๘๕ บ้านดอนหวาย หมู่ที่ ๕
อำเภอพิบูลมังสาหาร จังหวัดอุบลราชธานี

การนั่งสีซอ

นั่งขัดสมาธิบนพื้น หากเป็นสตรีให้นั่งพับเพียบขาขวาทับขาซ้าย วางกะโหลกซอไว้บนขาพับด้านซ้าย มือซ้ายจับคันทซอให้ตรงกับที่มีเชือกรัดอก ให้ต่ำกว่าเชือกรัดอกประมาณ ๑ นิ้ว ส่วนมือขวาจับคันทซอโดยแบ่งคันทซอออกเป็น ๕ ส่วน แล้วจับตรง ๓ ส่วนให้คันทซอไปบนนิ้วชี้ และนิ้วกลางในลักษณะหงายมือ ส่วนนิ้วหัวแม่มือ ใช้กำกับคันทซอโดยกดลงบนนิ้วชี้ นิ้วนางและนิ้วก้อยให้งอติดกัน เพื่อทำหน้าที่คันทซอออกเมื่อจะสีสายเอกและดึงเข้าเมื่อจะสีสายทุ้ม

ประเภทภูมิปัญญาท้องถิ่น

ดนตรี (การสีซอ)

ความเป็นมา

นายดำรง บุญเนตร อายุ ๗๖ ปี ชาวบ้านตำบลระเว อาศัยอยู่บ้านเลขที่ ๑๘๕ หมู่ที่ ๕ ได้สืบทอดภูมิปัญญาเกี่ยวกับดนตรีไทยจากตาทวด เพราะเป็นคนชอบเสียงดนตรีไทย จึงอยากสืบทอดไว้เพื่อจะได้นำไปถ่ายทอดให้กับผู้ที่สนใจเด็กและเยาวชนรุ่นหลัง เพื่อนำไปพัฒนาต่อยอดและสามารถนำไปถ่ายทอดเป็นความรู้ให้กับผู้อื่นได้

การสีซอ

วางคันทซอไว้ด้านใน ให้อยู่ในลักษณะเตรียมชักออก ค่อยๆลากคันทซอออกให้เกิดเสียง ซอล จนสุดคันทซอ แล้วเปลี่ยนเป็นสีเข้าในสายเดียวกัน (ทำเรื่อยไปจนกว่าจะคล่อง) พอซอมีสายในคล่องดีแล้ว จึงเปลี่ยนมาสีสายเอกซึ่งเป็นเสียง เร โดยการใช้นิ้วนางกับนิ้วก้อยมือขวา ดันคันทซอออก ปฏิบัติจนคล่องฝึกสลับให้เกิดเสียงดังนี้
คันทซอ ออก เข้า ออก เข้า เสียง ซอล ซอล เร เร

ประเภทของซอ

ข้อมูลภูมิปัญญาท้องถิ่น

ผู้รู้/ปราชญ์ชาวบ้าน
 นายสุบิน พรหมดาว อายุ ๗๕ ปี
 บ้านเลขที่ ๘๙ บ้านคำผ่าน หมู่ที่ ๗
 อำเภอพิบูลย์มังสาหาร จังหวัดอุบลราชธานี

ประเภทภูมิปัญญาท้องถิ่น

พิธีกรรม (บายศรีสู่ขวัญ)

ความเป็นมา

นายสุบิน พรหมดาว อายุ ๗๑ ปี ชาวบ้านตำบลละเว อาศัยอยู่บ้านเลขที่ ๘๙ หมู่ที่ ๗ ได้สืบทอดภูมิปัญญา พิธีกรรมเกี่ยวกับการบายศรีสู่ขวัญจากบรรพบุรุษตั้งแต่มายังเป็นเยาวชน จนปัจจุบันได้เป็นปราชญ์ทำพิธีกรรมทางศาสนาในวันสำคัญต่างๆ เช่น การแสดงความยินดีกับผู้ที่ได้รับการเลื่อนตำแหน่งในทางราชการ งานแต่งงาน งานบุญบ้าน

พิธีบายศรีสู่ขวัญ

เป็นพิธีที่สำคัญของชาวอีสาน เป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องกับขวัญและจิตใจ เพื่อให้เกิดขวัญและกำลังใจที่ดีขึ้น แพบทุกอย่างจึงมีการบายศรีสู่ขวัญควบคู่กันไปเสมอ เป็นการเรียกร่องพลังทางจิต ช่วยให้มีพลังใจที่เข้มแข็ง สามารถฟันฝ่าภัยพิบัติต่างๆได้ การสู่ขวัญช่วยทำให้เกิดมงคล ทำให้ดำรงอยู่ด้วยความสุขราบรื่น มีโชคลาภมากขึ้นและอาจดลปรารถนาให้ผู้ที่เราห่วงใยพ้นจากสรรพเคราะห์ทั้งปวง ตลอดจนเป็นการแสดงความยินดีกับผู้ที่ได้รับการเลื่อนตำแหน่งในทางราชการและเป็นการต้อนรับอาคันตุกะผู้มาเยือนก็จะมีพิธีบายศรีสู่ขวัญควบคู่ไปด้วยการจัดพิธีบายศรีสู่ขวัญเพื่อต้อนรับแขกนั้น

การอนุรักษ์ประเพณีบายศรีสู่ขวัญ

ส่งเสริมให้ทุกคนเห็นคุณค่าร่วมกันรักษาเอกลักษณ์ทางวัฒนธรรมของชาติและของท้องถิ่นเพื่อสร้างความเข้าใจและมั่นใจแก่ประชาชนในการปรับเปลี่ยนตอบสนองกระแสวัฒนธรรมอื่นๆ อย่างเหมาะสม และจัดท าระบบเครือข่ายสารสนเทศทางด้านวัฒนธรรมเพื่อเป็นศูนย์กลางเผยแพร่ประชาสัมพันธ์ผลงานเพื่อให้ประชาชนเข้าใจสามารถเลือกสรร ตัดสินใจ และปรับเปลี่ยนให้เหมาะสมกับการดำเนินชีวิตทั้งนี้สื่อมวลชนควรมีบทบาทในการส่งเสริมและสนับสนุนงานด้านวัฒนธรรมมากยิ่งขึ้นด้วย

ภาคผนวก

- แบบฟอร์มการสำรวจข้อมูล
- ภาพการลงพื้นที่สำรวจข้อมูล

แบบฟอร์มข้อมูลปราชญ์ชาวบ้าน

๑. ข้อมูลทั่วไป

๑.๑ ชื่อเรียกภูมิปัญญา ..... กิลด .....

๑.๒ ผู้ถือครองภูมิปัญญา / เจ้าของเรื่องชื่อ..... หม่อมราชวงศ์ อูชาดิศ .....

เลขบัตรประจำตัวประชาชน..... 3460700847394 ..... วัน/เดือน/ปี เกิด..... 6 เม.ย 2504 ..... อายุ..... 62 ปี

ที่อยู่ปัจจุบัน บ้านเลขที่..... 99 ..... หมู่ที่..... 1 ..... ตำบล..... ระเว ..... อำเภอ..... พิบูลมังสาหาร .....

จังหวัด..... อุบลราชธานี ..... เบอร์โทรศัพท์..... 0446906916 .....

- ๑.๓ การศึกษา ไม่ได้เรียนหนังสือ ประถมศึกษา มัธยมศึกษาตอนต้น
 มัธยมศึกษาตอนปลาย อาชีวศึกษาและประกาศนียบัตรชั้นสูง (ปวช./ปวท./ปกศ.)
 ปริญญาตรี อื่นๆ.....

๑.๔ ข้อมูลครอบครัว

ที่	ชื่อ-สกุล	อายุ	ความเกี่ยวข้อง	อาชีพ
๑	<u>นางสมใจ อูอิน</u>	<u>60</u>	<u>ภรรยา</u>	<u>รับจ้าง</u>
๒	<u>นายสุภาพ อูอิน</u>	<u>40</u>	<u>บุตร</u>	<u>รับจ้าง</u>
๓				
๔				
๕				

๒. ข้อมูลภูมิปัญญาท้องถิ่น

๒.๑ ประเภทของภูมิปัญญาท้องถิ่น

☐ ภาษาและวรรณกรรม	☐ การละเล่น การแสดง ดนตรี และนันทนาการ
☐ อาหารและโภชนาการ	☒ หัตถกรรม
☐ เกษตรกรรม	☐ การดูแลรักษาสุขภาพและการรักษาโรค
☐ ความเชื่อ	☐ การจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม
☐ ประเพณี	☐ การประกอบวิชาชีพและการทำมาหากิน
☐ พิธีกรรม	☐ การบริหารจัดการชุมชน
☐ ศิลปกรรม	☐ เทคโนโลยีพื้นบ้านหรือเทคนิควิธีการ

(ลงชื่อ)..... อูชาดิศ ..... ผู้ให้ข้อมูล
 (...หม่อมราชวงศ์ อูชาดิศ...)

แบบฟอร์มข้อมูลปราชญ์ชาวบ้าน

๑. ข้อมูลทั่วไป

- ๑.๑ ชื่อเรียกภูมิปัญญา ผีเสื้อเนม่อน
- ๑.๒ ผู้ถือครองภูมิปัญญา / เจ้าของเรื่องชื่อ นายไพฑูริ์ ลุงคน
- เลขบัตรประจำตัวประชาชน 14508 00086095 วัน/เดือน/ปี เกิด 11 ก.ค. 2535 อายุ..... ปี
- ที่อยู่ปัจจุบัน บ้านเลขที่ 98 หมู่ที่ 3 ตำบล ดินนา อำเภอ จันท
- จังหวัด ระยอง เบอร์โทรศัพท์ 089 9888-2483
- ๑.๓ การศึกษา ไม่ได้เรียนหนังสือ ประถมศึกษา มัธยมศึกษาตอนต้น
- มัธยมศึกษาตอนปลาย อาชีวศึกษาและประกาศนียบัตรชั้นสูง (ปวช./ปวท./ปกศ.)
- ปริญญาตรี อื่นๆ.....

๑.๔ ข้อมูลครอบครัว

ที่	ชื่อ-สกุล	อายุ	ความเกี่ยวข้อง	อาชีพ
๑				
๒				
๓				
๔				
๕				

๒. ข้อมูลภูมิปัญญาท้องถิ่น

๒.๑ ประเภทของภูมิปัญญาท้องถิ่น

☐ ภาษาและวรรณกรรม	☐ การละเล่น การแสดง ดนตรี และนันทนาการ
☐ อาหารและโภชนาการ	☐ หัตถกรรม
☐ เกษตรกรรม	☐ การดูแลรักษาสุขภาพและการรักษาโรค
☐ ความเชื่อ	☐ การจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม
☐ ประเพณี	☐ การประกอบวิชาชีพและการทำมาหากิน
☐ พิธีกรรม	☐ การบริหารจัดการชุมชน
☒ ศิลปกรรม	☐ เทคโนโลยีพื้นบ้านหรือเทคนิควิธีการ

(ลงชื่อ) ไพฑูริ์ ผู้ให้ข้อมูล
(นายไพฑูริ์ ลุงคน)

แบบฟอร์มข้อมูลปราชญ์ชาวบ้าน

๑. ข้อมูลทั่วไป

๑.๑ ชื่อเรียกภูมิปัญญา ทอผ้ากมบัว

๑.๒ ผู้ถือครองภูมิปัญญา / เจ้าของเรื่องชื่อ นางบัว สัตต์

เลขบัตรประจำตัวประชาชน 33419 00461 881 วัน/เดือน/ปี เกิด 12 มี.ค 2512 อายุ 54 ปี

ที่อยู่ปัจจุบัน บ้านเลขที่ 108 หมู่ที่ 10 ตำบล ระเว อำเภอ พิบูลมังสาหาร

จังหวัด อุบลราชธานี เบอร์โทรศัพท์ 094-3564934

- ๑.๓ การศึกษา ไม่ได้เรียนหนังสือ ประถมศึกษา มัธยมศึกษาตอนต้น
- มัธยมศึกษาตอนปลาย อาชีวศึกษาและประกาศนียบัตรชั้นสูง (ปวช./ปวท./ปกศ.)
- ปริญญาตรี อื่นๆ.....

๑.๔ ข้อมูลครอบครัว

ที่	ชื่อ-สกุล	อายุ	ความเกี่ยวข้อง	อาชีพ
๑	นางบัว สัตต์	54		
๒	นายบัว สัตต์	55		
๓	นายบัว สัตต์	26		
๔	นายบัว สัตต์	24		
๕				

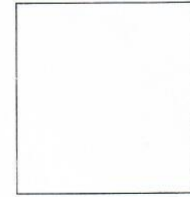
๒. ข้อมูลภูมิปัญญาท้องถิ่น

๒.๑ ประเภทของภูมิปัญญาท้องถิ่น

☐ ภาษาและวรรณกรรม	☐ การละเล่น การแสดง ดนตรี และนันทนาการ
☐ อาหารและโภชนาการ	☒ หัตถกรรม
☐ เกษตรกรรม	☐ การดูแลรักษาสุขภาพและการรักษาโรค
☐ ความเชื่อ	☐ การจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม
☐ ประเพณี	☐ การประกอบวิชาชีพและการทำมาหากิน
☐ พิธีกรรม	☐ การบริหารจัดการชุมชน
☐ ศิลปกรรม	☐ เทคโนโลยีพื้นบ้านหรือเทคนิควิธีการ

(ลงชื่อ) นางบัว สัตต์ ผู้ให้ข้อมูล
(นาง บัว สัตต์)

แบบฟอร์มข้อมูลปราชญ์ชาวบ้าน

๑. ข้อมูลทั่วไป

๑.๑ ชื่อเรียกภูมิปัญญา .....

๑.๒ ผู้ถือครองภูมิปัญญา / เจ้าของเรื่องชื่อ นายสนั่น แก้วแสง

เลขบัตรประจำตัวประชาชน 3 3419 00465 533 วัน/เดือน/ปี เกิด ..... 2484 ..... ปี

ที่อยู่ปัจจุบัน บ้านเลขที่ 155 หมู่ที่ 10 ตำบล ระเว อำเภอ พิบูลมังสาหาร

จังหวัด อุบลราชธานี เบอร์โทรศัพท์ .....

- ๑.๓ การศึกษา ไม่ได้เรียนหนังสือ ประถมศึกษา มัธยมศึกษาตอนต้น
- มัธยมศึกษาตอนปลาย อาชีวศึกษาและประกาศนียบัตรชั้นสูง (ปวช./ปวท./ปกศ.)
- ปริญญาตรี อื่นๆ.....

๑.๔ ข้อมูลครอบครัว

ที่	ชื่อ-สกุล	อายุ	ความเกี่ยวข้อง	อาชีพ
๑	นายสนั่น แก้วแสง	82		
๒	นางสนั่น แก้วแสง	78		
๓				
๔				
๕				

๒. ข้อมูลภูมิปัญญาท้องถิ่น

๒.๑ ประเภทของภูมิปัญญาท้องถิ่น

☐ ภาษาและวรรณกรรม	☐ การละเล่น การแสดง ดนตรี และนันทนาการ
☐ อาหารและโภชนาการ	☒ หัตถกรรม
☐ เกษตรกรรม	☐ การดูแลรักษาสุขภาพและการรักษาโรค
☐ ความเชื่อ	☐ การจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม
☐ ประเพณี	☐ การประกอบวิชาชีพและการทำมาหากิน
☐ พิธีกรรม	☐ การบริหารจัดการชุมชน
☐ ศิลปกรรม	☐ เทคโนโลยีพื้นบ้านหรือเทคนิควิธีการ

(ลงชื่อ) สนั่น แก้วแสง ผู้ให้ข้อมูล
(นายสนั่น แก้วแสง)

แบบฟอร์มข้อมูลปราชญ์ชาวบ้าน

๑. ข้อมูลทั่วไป

๑.๑ ชื่อเรียกภูมิปัญญา ..... การทำขนมหลายสี .....

๑.๒ ผู้ถือครองภูมิปัญญา / เจ้าของเรื่องชื่อ นางจันทร์สุข ทองเหลือง .....

เลขบัตรประจำตัวประชาชน 33119.00159126 วัน/เดือน/ปี เกิด - 2195 ..... อายุ..... ปี

ที่อยู่ปัจจุบัน บ้านเลขที่ 68 หมู่ที่ 10 ตำบล ระเว .....อำเภอ พิบูลมังสาหาร

จังหวัด อุบลราชธานี .....เบอร์โทรศัพท์ 089-9581796, 083-5884723

- ๑.๓ การศึกษา ไม่ได้เรียนหนังสือ ประถมศึกษา มัธยมศึกษาตอนต้น
- มัธยมศึกษาตอนปลาย อาชีวศึกษาและประกาศนียบัตรชั้นสูง (ปวช./ปวท./ปกศ.)
- ปริญญาตรี อื่นๆ.....

๑.๔ ข้อมูลครอบครัว

ที่	ชื่อ-สกุล	อายุ	ความเกี่ยวข้อง	อาชีพ
๑	<u>นางจันทร์สุข ทองเหลือง</u>	<u>72</u>		
๒	<u>นางศุภกานต์ สีทองแก้ว</u>	<u>49</u>		
๓				
๔				
๕				

๒. ข้อมูลภูมิปัญญาท้องถิ่น

๒.๑ ประเภทของภูมิปัญญาท้องถิ่น

☐ ภาษาและวรรณกรรม	☐ การละเล่น การแสดง ดนตรี และนันทนาการ
☐ อาหารและโภชนาการ	☐ หัตถกรรม
☐ เกษตรกรรม	☐ การดูแลรักษาสุขภาพและการรักษาโรค
☐ ความเชื่อ	☐ การจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม
☐ ประเพณี	☐ การประกอบวิชาชีพและการทำมาหากิน
☒ พิธีกรรม	☐ การบริหารจัดการชุมชน
☐ ศิลปกรรม	☐ เทคโนโลยีพื้นบ้านหรือเทคนิควิธีการ

(ลงชื่อ) ขนิษฐา ทองเหลือง ..... ผู้ให้ข้อมูล
(นางจันทร์สุข ทองเหลือง)

แบบฟอร์มข้อมูลปราชญ์ชาวบ้าน

๑. ข้อมูลทั่วไป

๑.๑ ชื่อเรียกภูมิปัญญา ดนตรีไทย (ส่นอ)

๑.๒ ผู้ถือครองภูมิปัญญา / เจ้าของเรื่องชื่อ นายอ่าวง ขุมเนตร

เลขบัตรประจำตัวประชาชน 03419 00471 878 วัน/เดือน/ปี เกิด 28 ก.ย. 2490 อายุ 76 ปี

ที่อยู่ปัจจุบัน บ้านเลขที่ 185 หมู่ที่ 5 ตำบล ระเว อำเภอ พิบูลมังสาหาร

จังหวัด อุบลราชธานี เบอร์โทรศัพท์ 083 295 9269

- ๑.๓ การศึกษา ไม่ได้เรียนหนังสือ ประถมศึกษา มัธยมศึกษาตอนต้น
 มัธยมศึกษาตอนปลาย อาชีวศึกษาและประกาศนียบัตรชั้นสูง (ปวช./ปวท./ปกศ.)
 ปริญญาตรี อื่นๆ.....

๑.๔ ข้อมูลครอบครัว

ที่	ชื่อ-สกุล	อายุ	ความเกี่ยวข้อง	อาชีพ
๑	นายอ่าวง ขุมเนตร	76		
๒	นางอริศรา ขุมเนตร	74	ภรรยา	แม่บ้าน
๓	นางอนุจร ขุมเนตร			
๔				
๕				

๒. ข้อมูลภูมิปัญญาท้องถิ่น

๒.๑ ประเภทของภูมิปัญญาท้องถิ่น

☐ ภาษาและวรรณกรรม	☒ การละเล่น การแสดง ดนตรี และนันทนาการ
☐ อาหารและโภชนาการ	☐ หัตถกรรม
☐ เกษตรกรรม	☐ การดูแลรักษาสุขภาพและการรักษาโรค
☐ ความเชื่อ	☐ การจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม
☐ ประเพณี	☐ การประกอบวิชาชีพและการทำมาหากิน
☐ พิธีกรรม	☐ การบริหารจัดการชุมชน
☐ ศิลปกรรม	☐ เทคโนโลยีพื้นบ้านหรือเทคนิควิธีการ

(ลงชื่อ) * อ่าวง ผู้ให้ข้อมูล
 (...นายอ่าวง ขุมเนตร...)

แบบฟอร์มข้อมูลปราชญ์ชาวบ้าน

๑. ข้อมูลทั่วไป

๑.๑ ชื่อเรียกภูมิปัญญา อาชีพ การทำไม้ดอกไม้ประดับ๑.๒ ผู้ถือครองภูมิปัญญา / เจ้าของเรื่องชื่อ นายบัวสอน นาคานเลขบัตรประจำตัวประชาชน 3341900768129 วัน/เดือน/ปี เกิด 9 ก.ย 2488 อายุ..... ปีที่อยู่ปัจจุบัน บ้านเลขที่ 160 หมู่ที่ 9 ตำบล ระเว อำเภอ พิบูลมังสาหารจังหวัด อุบลราชธานี เบอร์โทรศัพท์.....

- ๑.๓ การศึกษา ไม่ได้เรียนหนังสือ ประถมศึกษา มัธยมศึกษาตอนต้น
- มัธยมศึกษาตอนปลาย อาชีวศึกษาและประกาศนียบัตรชั้นสูง (ปวช./ปวท./ปกศ.)
- ปริญญาตรี อื่นๆ.....

๑.๔ ข้อมูลครอบครัว

ที่	ชื่อ-สกุล	อายุ	ความเกี่ยวข้อง	อาชีพ
๑	<u>นายบัวสอน นาคาน</u>	<u>78</u>		
๒	<u>นางหม่อม นาคาน</u>	<u>76</u>		
๓				
๔				
๕				

๒. ข้อมูลภูมิปัญญาท้องถิ่น

๒.๑ ประเภทของภูมิปัญญาท้องถิ่น

☐ ภาษาและวรรณกรรม	☐ การละเล่น การแสดง ดนตรี และนันทนาการ
☐ อาหารและโภชนาการ	☒ หัตถกรรม
☐ เกษตรกรรม	☐ การดูแลรักษาสุขภาพและการรักษาโรค
☐ ความเชื่อ	☐ การจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม
☐ ประเพณี	☐ การประกอบวิชาชีพและการทำมาหากิน
☐ พิธีกรรม	☐ การบริหารจัดการชุมชน
☐ ศิลปกรรม	☐ เทคโนโลยีพื้นบ้านหรือเทคนิควิธีการ

(ลงชื่อ) นาย บัวสอน .. ผู้ให้ข้อมูล
(นายบัวสอน นาคาน)

ภาพถ่าย การลงพื้นที่สำรวจข้อมูลปราชญ์ชาวบ้าน เพื่อจัดทำฐานข้อมูลภูมิปัญญาท้องถิ่น

กองการศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม
องค์การบริหารส่วนตำบลระเว อำเภอพิบูลมังสาหาร จังหวัดอุบลราชธานี